

NOVI EKONOMSKI TRENDovi I TRENDovi NA TRŽIŠTU RADA I NJIHOVE POSLEDICE PO ZAPOŠLJAVANJE I RAZVOJ VEŠTINA

Iwona Ganko
28. oktobar 2021. godine

NOVI EKONOMSKI TRENDOVII TRENDOVII NA TRŽIŠTU RADA U PARTNERSKIM ZEMLJAMA ETF-A - KONTEKST

- **Susedske zemlje EU izuzetno su raznolike, i svaka ima drugačiju dinamiku:** Zapadni Balkan i Turska, Istočno partnerstvo, Južni i Istočni Mediteran, i Centralna Azija. Međutim, uprkos **ogromnom potencijalu** većina zemalja pati od **slabe produktivnosti i neefikasnog korišćenja resursa, naročito ljudskih resursa**
- **Uticaj tehnoloških promena na razvoj ljudskog kapitala veoma je intenzivan i značajno je ubrzan pandemijom KOVID-19.** Dodata vrednost IKT sektora se tokom godina povećala, naročito između 2020. i 2021. godine
- **Odnosi među sektorima se temeljno menjaju, sa jakim sektorskim prelazom ka uslugama i novim usmerenjem politika ka ozelenjivanju privreda**
- **Neizvesnost privrede i tržišta rada i sve veći rizik socijalnog isključivanja donosi nove izazove za politike zapošljavanja (naročito za mlade i žene) i sisteme obrazovanja i obuke**

NOVI VIDOV RIADA U PARTNERSKIM ZEMLJAMA ETF-A - NALAZI

- Sve više samozapošljavanja, honorarnog rada, rada na daljinu i na platformama –** angažovanje spoljnih saradnika, pojava nacionalnih startapova, tehnoloških parkova i sve veći broj radnika na međunarodnim platformama – **Srbija, Ukrajina, Severna Makedonija, Jermenija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Albanija, Egipat, Rusija**
- Rad na platformama: zemlje Istočnog partnerstva** – prevladava u Ukrajini, nakon čega sledi Belorusija. Popularnost raste u Azerbejdžanu, Gruziji i Moldaviji. Izrazito raste prevalenca u Jermeniji i Azerbejdžanu
- Uglavnom mladi uključeni, većina obrazovani muškarci** (jaka rodna segmentacija) iz glavnih i drugih većih gradova
- Rad na daljinu:** IKT, multimedija, umetnost i dizajn, pisanje i prevod
- Na lokaciji:** taksi prevoz, usluge isporuke

NOVI VIDOVI RADA U PARTNERSKIM ZEMLJAMA ETF-A

- NALAZI

- Podsticaj za fleksibilizaciju i segmentaciju tržišta rada:** viši/niži nivo veština, rod
- Ograničeno prihvatanje novih fenomena u novijim politikama** i u većini slučajeva **propisi** **nisu dobro prilagođeni** novim vidovima rada
- Socijalni partneri skoro da nisu prisutni** – socijalni dijalog, donošenje politika?
- Rasprostranjena neformalnost**, ograničena pokrivenost politikama zapošljavanja, uslugama ili socijalnim beneficijama
- Ograničen razvoj karijere**, algoritamsko rukovođenje
- Međutim, novi vidovi rada nisu vezani za nesigurnost, već dodatne i veće prihode nego u drugim sektorima i mogu da postanu alternativa za migracije**

NOVI VIDOVI RADA U PARTNERSKIM ZEMLJAMA ETF-A

- IMPLIKACIJE

- **Povezivanje:** infrastruktura i digitalne usluge
- **Uslovi rada** – propisi o tržištu rada, uključujući radni status i oporezivanje
- **Strategije za veštine radi rešavanja potražnje za veštinama** (uključujući implikacije za sisteme obrazovanja i obuke)
- **Ograničen karijerni razvoj**, ali prilike za razvoj veština – učenje na radu
- **Uloga APZ i JSZ** u podršci za prelaz na zapošljavanje i između radnih mesta u platformskoj ekonomiji

Pristup informacijama: honorarni, platformski rad može da postane putanja ka zaposlenju za nezaposlene ili nedovoljno zaposlene

Pristup uslugama: savetovanje, karijerno vođenje i druge usluge podrške

- **Potreba da se šire znanja i razumevanja, nije obuhvaćeno tradicionalnim statistikama - (ne)primetan rad na platformama ili honorarne transakcije**

NOVI VIDOVI RADA KOJI RASTU U PARTNERSKIM ZEMLJAMA ETF-A

- IMPLIKACIJE ZA VEŠTINE

- Digitalne veštine
  - STEM i IKT, multimedija, umetnost i dizajn, pismenost – pisanje i prevod
  - Jezičke veštine, naročito engleski i ruski
  - Preduzetništvo, usmerenost na klijente i veštine samo-organizovanja
  - Veštine analize i rešavanja problema
  - Samo-prezentacija, organizacija i komunikacija
  - Upravljanje karijerom i učenje kako se uči
- **Implikacije za obrazovanje i obuku: razvoj veština odraslih, prepoznavanje veština, overa, sertifikati**

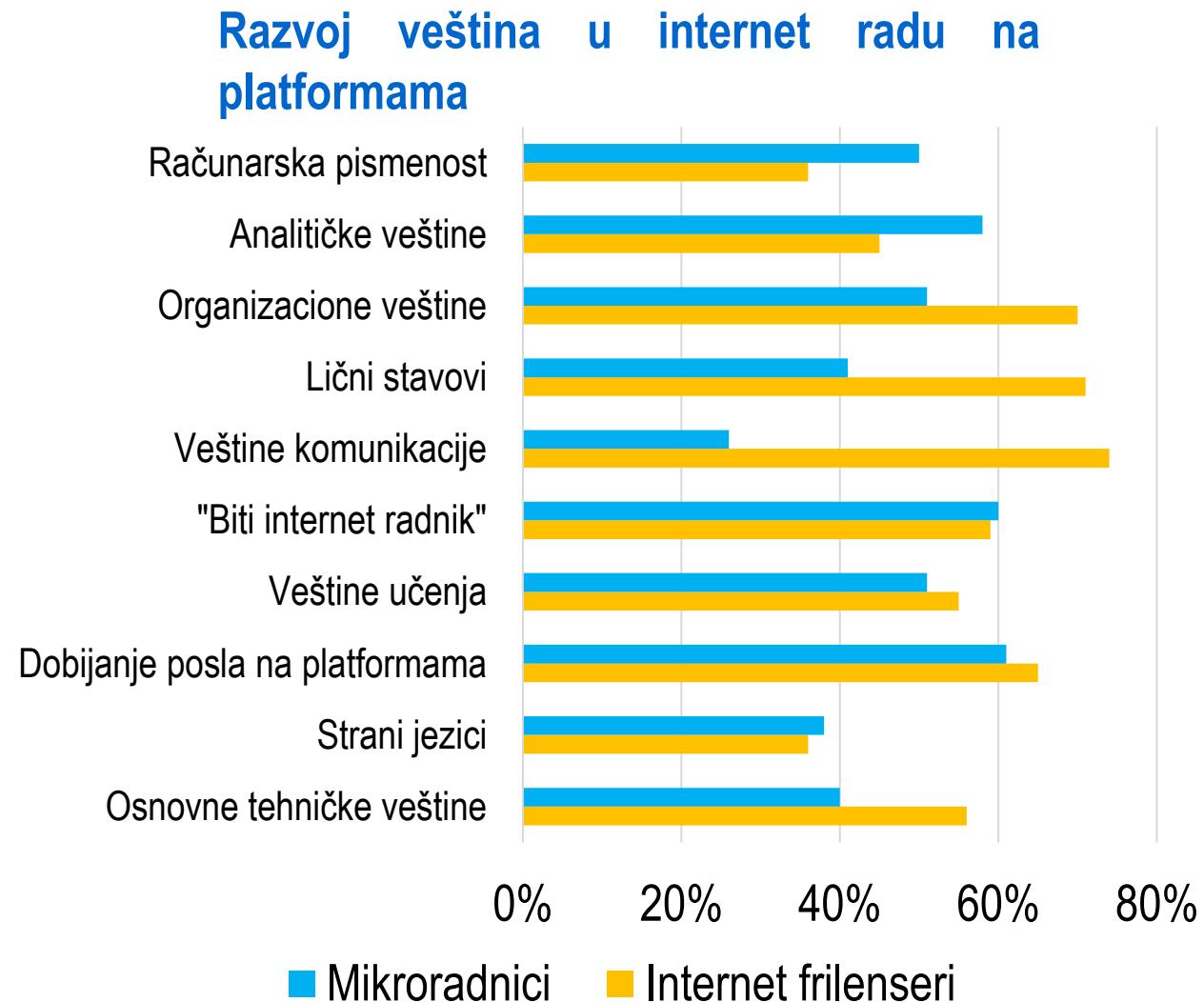
Novije publikacije ETF-a (2021)

Budućnost rada – Novi vidovi zapošljavanja u zemljama Istočnog partnerstva:
Rad na platformama

Promenljive veštine za promenljivi svet: Razumevanje potražnje za veštinama
u zemljama susedima EU

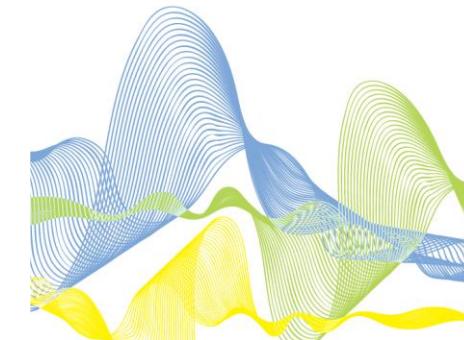
Otvoren prostor: <https://openspace.etf.europa.eu/pages/future-work-new-forms-employment-and-platform-work>

Veštine za digitalne radnike

Developing and matching
skills in the online
platform economy

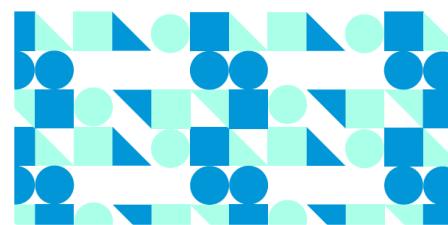
Findings on new forms of digital work and learning
from Cedefop's CrowdLearn study

Research paper

Skill development in
the platform economy

Comparing microwork and
online freelancing

Politike za promovisanje veština u grupnom radu

Integracija na tržiste rada

Trajno stručno usavršavanje

Obrazovanje i stručna obuka

Uparivanje veština

- Donosnici politika bi trebalo da sarađuju sa platformama radi eksperimentisanja sa **subvencionisanim "mikro-pripravnštivima"** u radu na platformama
- Pružaoci SOO bi trebalo da ponude kratke internet kurseve i radionice koje ispunjavaju potrebe grupnih radnika **u datom trenutku**
- Fokus na **razvoj veštine samoregulisanja ljudi**, mogućnosti i mentalnih sklopova
- **Trajni fokus na digitalne veštine** u formalnom obrazovanju
- Razmotriti usvajanje **prenosivih funkcija portfolija** da bi se radnicima omogućilo da prikazuju/oglašavaju/prenesu kvalifikacije/iskustva
- Angažovati se sa platformskim kompanijama da bi se ispitao način za **prevazilaženje prepreka u prenosivosti među platformama**

Globalni izazovi za rodno odgovoran oporavak i zapošljavanje

**Sesija 2: Oporavak i rodna ravnopravnost: Koja su rodno
odgovorna rešenja politika za rešavanje sve većih nejednakosti?**

Christine Hofmann, Vođa tima MOR za oblast Veštine za socijalno uključivanje

Sadržaj

-
- A photograph showing a woman in a red patterned shirt working at a loom in a textile factory. She is looking down at her work. In the background, another person is visible, and there are shelves with various items.
- I. Rodne posledice pandemije
  - II. Uloga politika zapošljavanja u ublažavanju posledica
  - III. Prioriteti politika za pravedniji dalji razvoj
  - IV. Primeri zemalja

I. Rodne posledice pandemije

Promena stope zaposlenosti u procentima zbog pandemije

Source: ILO calculations based on ILOSTAT, ILO modelled estimates.

Globalno, od 2019. do 2020. godine, **došlo je do pada zaposlenosti žena od 4,2 odsto**, što predstavlja smanjenje od 54 miliona radnih mesta, dok **je zaposlenost muškaraca opala za 3 odsto**, odnosno 60 miliona radnih mesta.

Pored toga, nije otvoreno 30 miliona radnih mesta – **globalni manjak od 144 miliona radnih mesta**

KOVID-19 kriza nesrazmerno je pogodila žene – i pogoršala postojeće nejednakosti

Žene su mnogo zastupljenije u teško pogođenim sektorima: ugostiteljstvo i ishrana, veleprodaja i maloprodaja; nekretnine, poslovne i administrativne aktivnosti, proizvodnja

Neformalna zaposlenost u teško pogođenim sektorima takođe je viša među ženama, **pri čemu 42 odsto žena radi neformalno** naspram **32 odsto muškaraca.**

Bolje plaćeni poslovi (koje češće zauzimaju muškarci) lakše su mogli da se prebace na **celodnevni rad na daljinu**, što **nije bio slučaj za mnoge žene na slabo plaćenim poslovima**, kao što su maloprodaja, prodaja i ugostiteljstvo

Dodatni teret neplaćenog rada tokom pandemije (bolesti i zatvaranje škola) takođe je u velikoj meri pao na žene (4 sata, 25 minuta u proseku za ženu naspram 1 sat, 23 minuta za muškarca, **pre pandemije**), sa **posledicama po fizičko i mentalno zdravlje**

Žene imaju slabiji pristup socijalnoj zaštiti – i pre pandemije.

Porast stope nasilja i zlostavljanja takođe je otežao ženama da zadrže radna mesta, u poređenju sa muškarcima.

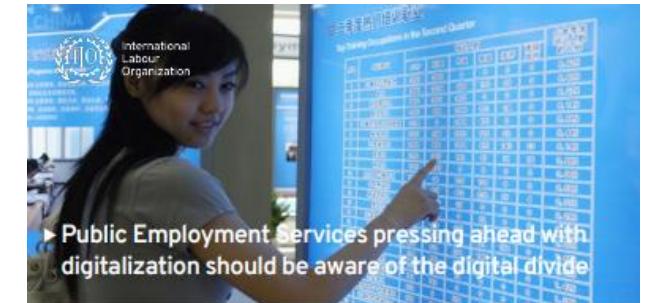
Digitalni jaz oštije pogoda žene i ometa oporavak u oblasti zaposlenja žena

Kovid-19 je povećao impuls za prelaz na **digitalizaciju** poslovanja i usluga, uključujući veštine i usluge zapošljavanja na globalnom nivou

Na **nivou domaćinstva digitalni uređaji se često dele**, i muškarcima se potencijalno daje prioritet

Javne službe za zapošljavanje takođe su digitalizovale usluge, pa iako tehnologija može da bude alat za inkluziju, **razlike uporno opstaju**

Slabe digitalne veštine mogu da budu **ozbiljna prepreka za pristup uslugama** za mlade žene iz osetljivih grupa, naročito za mlade žene

► Public Employment Services pressing ahead with digitalization should be aware of the digital divide

June 2021

The internet is becoming a key resource for job seekers, entrepreneurs or those looking to make a career change. To ensure they remain inclusive, PES should be aware of the barriers limiting access to clients with low digital literacy and pinpoint solutions for making services easy to access, safe and as intuitive as possible.

PES digitalization accelerated in response to the COVID-19 crisis

As part of the digital transformation taking place in the world of work, PES are embracing digital technologies to better match people to jobs. This is occurring, however, with varying degrees of development and investment. According to the International Labour Organization, PES in 69 countries across all regions have capacity to provide basic services online, such as information on open vacancies and registration of clients for job-matching. One third of PES in these countries are already offering AI-driven solutions to jobseekers and employers (ILO 2020).

Even in developing countries where digital networks are poorly developed, mobile connectivity is already the main gateway to the web and job vacancies available online. Most PES moved their intermediation services and labour market programmes online or provided them by telephone to increase support and ensure delivery (ILO 2020). Following the outbreaks of the COVID-19 pandemic, and this trend is likely to continue beyond the crisis.

Technology is a tool for inclusion but disparities persist

The digital transformation of PES can increase equal access to opportunities to work for all. Placement and recruiting technologies can also benefit employers by saving time and reducing costs, particularly in a context of an economic recovery. Digital technology has been a powerful tool for

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-ed_emp/documents/publication/wcms_814289.pdf

Nejednakosti u zapošljavanju počinju u obrazovanju i obuci

- Istrajne **rodne razlike u upisu na TSOO** zbog prepreka u obrazovanju i obuci, naročito u ruralnim i neformalnim privredama, i **socio-kulturnih i ekonomskih ograničenja**
- Izbor profesije** i mogućnosti ostaju rodno obojeni, uz **slabu zastupljenost žena u STEM oblastima**
- Stopa ranog prekida školovanja žena** viša je u programima obuke kojima dominiraju muškarci, i viša je tokom pandemije
- Programi obuke kojima dominiraju žene češće vode **slabije produktivnim i manje plaćenim radnim mestima.**

Rodni jaz u platama još uvek iznosi 19% globalno – uprkos napretku obrazovanja i obuke
Smanjio se samo za 2 odsto tokom protekle tri decenije
Najveći efekat nastupa jer se manje plate plaćaju za rad iste vrednosti i zbog rodne segregacije zanimanja

► ILO brief

Policy Brief

August 2020

- **The gender divide in skills development: Progress, challenges and policy options for empowering women**

Key findings:

- Gender gaps persist globally in women's access to skills development and participation in the labour market. The main challenges facing women include gender biases in occupational choices; barriers to education and training, especially in rural and informal economies; socio-cultural and economic constraints; and low representation of women in decision-making. In addition to these challenges, countries need to: (i) include a gender focus in national skills development policies and strategies; (ii) create gender-sensitive training environments; (iii) create opportunities for women in technology-intensive areas; (iv) create opportunities for men in social and care work; (v) promote gender inclusion; and (vi) encourage and enable women to participate in lifelong learning opportunities.
- In light of the COVID-19 pandemic, women and girls are bearing the brunt of care responsibilities during school closures. Overcoming the gender digital divide is crucial to allow all women to participate fully in digitized learning and networking where possible – in addition to challenging traditional gender roles.

The gender gap in education and employment: What progress has been made?

If you are a woman, you might be lucky enough to live in one of the 75 countries in the world where women are no longer at a disadvantage to participate in education. Yet even if you are one of the lucky ones, it's still just 10 years since your male counterpart.

Except for certain countries where female participation is still low, girls are catching up with boys in primary school enrollment. For secondary education, approximately the

Portrait of Melinda Sebastian, 27 years old and mother of three. Photograph: Chidanand Raut/Alamy

https://www.ilo.org/skills/pubs/WCMS_244380/lang--en/index.htm

► KOVID-19 kriza mogla bi da ima dugoročne posledice po zapošljavanje žena

Postoji rizik nazadovanja rodne ravnopravnosti u odnosu na uspeh ostvaren tokom proteklih decenija i produbljivanja postojećih rodnih nejednakosti na tržištu rada:

- Rod je **mehanizam za ograničavanje** tokom nestasice radnih mesta
- Inicijativa za fleksibilnost i deregulaciju tržišta rada može da dovede do **povećanja obima neizvesnih poslova za žene**
- Kada žene izgube posao, njihov **neplaćen rad obično raste**
- Žene se često **zaboravljuju u sektorskim politikama za oporavak**: podržani sektori sa intenzivnim fizičkim radom, kojima obično dominiraju muškarci, nauštrb sektora kojima dominiraju žene, kao što su usluge nege.
- Kao posledica zatvaranja škola i gubitka porodičnih prihoda, mnoga deca suočila su se sa **višim stepenom rizika od dečjeg rada**, naročito mlađe devojčice

II. Uloga politika zapošljavanja u ublažavanju posledica

Dok su se **napredne ekonomije** usmerile na sheme socijalne zaštite, uključujući pomoć za nezaposlenost, **zemlje u razvoju** obezbedile su podršku prihodima ugroženih radnika.

Politike i programi zapošljavanja bili su od ključne važnosti kao pomoć radnicima i poslodavcima **za rešavanje viškova, odsustava ili smanjenih rasporeda rada** kao posledica Kovid-19.

Aktivne politike zapošljavanja (APZ) – koje se često sprovode kroz Javne službe za zapošljavanje (JSZ) – bile su i ostaju **ključni elementi paketa politika za očuvanje radnih mesta i veština, pospešivanje zapošljavanja u ključnoj proizvodnji i uslugama, i održavanju veze ljudi sa tržištem rada**, uključujući ugrožene radnike u neformalnoj ekonomiji i nove vidove zapošljavanja.

Tokom pandemije **žene su prošle značajno bolje u zemljama koje su preduzele mere da spreče njihov gubitak posla**, naročito putem beneficija za zadržavanje radnih mesta

III. Prioriteti politika za pravedniji dalji razvoj

Integrirati rodna pitanja u nacionalne politike i mere za veštine i zapošljavanje da bi se sačuvale žene u radnoj snazi i pospešio povratak žena na radna mesta

Oceniti i razumeti **različite prepreke za muškarce i žene** u pogledu veština i radnih mesta

Makroekonomski paketi podsticaja trebalo bi da nastave da pokreću zbirnu potražnju na način koji podržava očuvanje i stvaranje radnih mesta, uz poseban fokus na zapošljavanje i prihode žena.

Promovisati **inkluzivne veštine i celoživotno učenje** u svim sektorima, naročito u **tehnološki intenzivnim oblastima za žene, i u oblasti socijalnog rada i nege za muškarce**; kreirati rodno osetljiva okruženja za obuku

Jačati **rodno odgovorne APZ, uključujući savetovanje, mentorstvo i pozitivne uzore**, kao i priznavanje prethodnog učenja (PPU)

Ulagati u usluge nege

► Policy Brief

July 2021

Building Forward Fairer: Women's rights to work and at work at the core of the COVID-19 recovery

Over a year and a half into the COVID-19 pandemic, gender equality in the world of work has worsened. Women have suffered disproportionate job and income losses, including because of their over representation in the hardest-hit sectors, and many continue to work on the front line, sustaining care systems, economies and societies, while often also doing the majority of unpaid care work. All these factors underscore the need for a gender-responsive recovery to respond to the commitment of "building forward fairer".

This policy brief provides an outlook of where women stand in the labour market after more than a year into the COVID-19 pandemic. It confirms that women's employment has been negatively impacted in terms of both quantity and quality, although with substantial regional variations. It provides a snapshot of new and continuing measures that governments have adopted to mitigate the employment and income effects of the pandemic, while warning that they are already leaving women behind. Finally, it calls for gender-responsive policies, in order to make women's right to work and their labour rights a central feature of the COVID-19 recovery.

► Part I: Women's work in times of COVID-19

The COVID-19 gendered impacts on global labour markets

Globally, women have been disproportionately hit in terms of job-losses: 4.2 per cent of women's employment was destroyed as a result of the pandemic compared to 3 per cent of men's employment.

The economic crisis induced by the COVID-19 pandemic led to unprecedented job losses for women and men. Figure 1 shows that the decrease in employment between

¹ The Great Recession of 2008–2009.

² ILO, 2020. "The COVID-19 Implications: Getting Gender Equality Right for a Better Future for Women at Work" (Geneva), ILO, 2020.

³ The estimate for 2020 is based on the latest available data from the UNCTAD World Employment and Social Outlook 2020.

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-/dgreports/-/gender/documents/publication/wcms_814499.pdf

IV. Primeri nacionalnih rodno odgovornih rešenja u politikama

U **Argentini i Bocvani**, vlasti su obezbedile **subvencije na plate** za garancije o neotpuštanju tokom određenog perioda.

U **Kolumbiji i Čileu**, **subvencije za plate** primenjene su na nove zaposlene, uz veće stope subvencija za žene.

I razvijene zemlje i zemlje u razvoju uspostavile su ili proširile **javne programe zapošljavanja**. U **Meksiku i Keniji** uspostavljene su kvote da bi se garantovalo da žene imaju koristi od ovih programa

Kolumbija i Senegal su kreirale ili pojačale **podršku za preduzetnice**.

U **Republici Koreji** JSZ je blisko sarađivala sa **Centrima za zanimanja za žene** kako bi povezala podršku u traženju posla i obuku sa posebnim dodatkom za porodiljsko i subvencijama za brigu o detetu, uz **subvencije poslodavcima za zadržavanje**.

Hvala

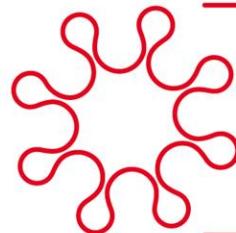
hofmann@ilo.org

EU program solidarnosti za KOVID-19

People in Need Armenia

NVO Kuća ženskih prava

"Borba protiv KOVID-19 kroz promociju ženskog preuzetništva"

Funded by European Union

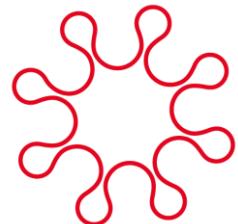
EU COVID-19 Solidarity Programme for the Eastern Partnership

Standing Together

Ideja projekta

Pošto je mnogo žena i devojka, a kao i članova njihovih porodica izgubilo posao i druge vidove prihoda kao rezultat KOVID-19 pandemije, projektima se podržava ekonomsko osnaživanje žena kroz promovisanje njihovog preduzetništva i obezbeđivanje njihove finansijske nezavisnosti.

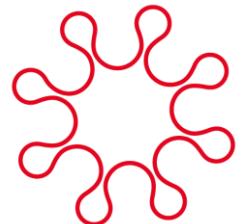

Proces odabira korisnika

Ciljna grupa ovog projekta bile su žene i devojke iz regionala Širak, koje su izgubile posao zbog KOVID-19 krize, ili nemaju drugih prihoda, ali imaju određene veštine, kao što su ručni rad, šivenje, vez itd. ili imaju poslovne ideje.

Kako bi se obezbedio širi obuhvat i informisali oni koji nemaju pristupa internetu, objave su se širile putem različitih NVO i aktivnih grupa, kao i putem društvenih mreža i na FB strani organizacije.

Funded by European Union

NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

Za 30 žena koje su se prijavile pojedinačno ili u grupama, stručnjaci za poslovanje sa iskustvom održali su 8 kurseva za izgradnju kapaciteta.

Žene su naučile neke osnove upravljanja poslovanjem, marketinga, analize tržišta itd. Obuka je pomogla da se oblikuje mentalitet startap preuzetništva i da razumeju šta im nedostaje da bi pokrenule sopstveni biznis.

Pravo učešća u konkursu za pod-grantove imale su samo žene koje su završile sve kurseve za izgradnju kapaciteta.

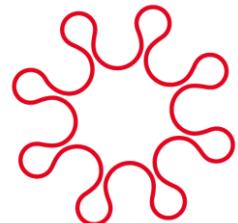

REZULTAT

Od 30 učesnica koje su učestvovale u kursevima i predstavile potencijalne poslovne projekte 13 je odabрано i dobile su do 700.000 AMD

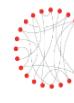
(oko 1400 USD) da bi pokrenule sopstveni biznis.

Stručnjaci za poslovanje obezbedili su trening za startapove tokom čitavog trajanja projekta.

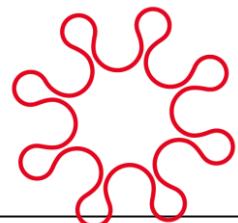

Funded by European Union

Odabrane poslovne ideje

1. "Uspostavljanje proizvodnje tekstila na daljinu u Hatsiku i Ašotsku za proizvodnju posteljine za bebe" - Gohar Hovhannisyan. Tamara Papikyan
2. "[Proizvodnja eko-torbi](#)" - Lena Hovhannisyan
3. "Vaši prijatelji vašim rukama" paket koji uključuje ilustrovani vodič za pravljenje lutke. - Narine Minasyan
4. "Frizerski i manikirski salon" - Narine Davtyan
5. "Proizvodnja jermenskog gata" - Tamara Farzadyan
6. "Proizvodnja multifunkcionalnih obeleživača za knjige" - Tanya Hakobyan
7. "Proširenje proizvodnje ručno rađenih eko igračaka, torbi i drugog aksesoara" - Anahit Varosyan
8. "Proizvodnja veganskih čokolada" - Anjela Dzvakeryan
9. "Centar za psihološki razvoj dece" - Anna Khachatryan
10. "Proizvodnja torbi koje nose i prenose istoriju Đumrija, maski od tkanine i drugog aksesoara" - Susanna Martirosyan
11. "Proizvodnja meda i drugih korisnih varijeteta kroz pčelarstvo u selu Jrapi" - Hrpsik Petrosyan
12. "Ručni rad, vez" - Zoya Gevorgyan
13. "[Gljivarska proizvodnja 'Kaksasunk'](#)" - Zina Manukyan

Funded by European Union

NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

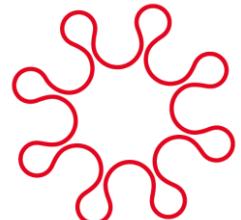

Gohar Hovhannisyan Tamara Papikyan

- Projekat pomaže da se obezbedi stabilan izvor prihoda za žene iz ruralnih područja koje su vešte sa vezom i proizvedu prihodi koji neće biti narušeni zbog epidemije.
- Staratp je primenio inovativan pristup putem organizovanja proizvodnje na različitim lokacijama. Gohar i Tamara su uspostavile brand koji radi u različitim zajednicama i od kuće.
- Ženama su obezbeđene šivaće mašine i neophodni materijali.
- Planira se stalno širenje proizvodnje, koje uključuje nove zaposlene iz drugih zajednica u regionu Širak.

 <https://www.facebook.com/hrane.sw>

 https://www.instagram.com/hrane_sewing_workshop/?fbclid=IwAR35ymqSF98k_Rw3iqp-_n6KO-mS4-ZGsqnLoNIV4xzn-li-pBFQZlydemw

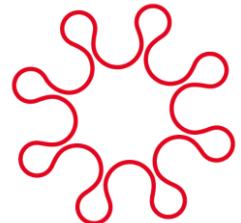

Funded by European Union

NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

Funded by European Union

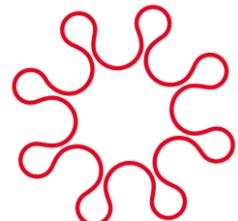

NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

♦որակ
ճաշակ
հարմարավետություն

093 14 05 16
hrane.sw@gmail.com
hrane_sewing_workshop

Funded by European Union

NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

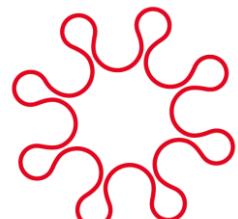

SUSANNA MARTIROSYAN

- Suzanini ručno rađeni proizvodi podstaći će sve oko nje da budu u što je većoj meri moguće ekološki usmereni, i da cene našu kulturu i istoriju. Za ovim proizvodima vlada velika potražnja u Jermeniji, kao i među široko rasprostranjenom jermenskom dijasporom u različitim zemljama.
- Neki od proizvoda, kao što su platnene torbe, ispunjavaju uslove predstojeće zabrane upotrebe plastičnih vreća.
- Suzana sama slika i stvara gotove proizvode koji se već prodaju u Jermeniji i drugim zemljama.

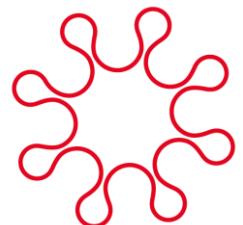

<https://www.instagram.com/suicoartstudio/>

Funded by European Union

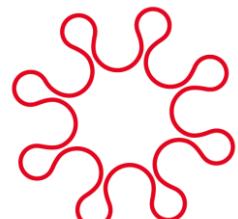

Hripsik Petrosyan

- Projekat pruža podršku mladim ženama, kao i onima koje su u penzionerskom dobu.
- Sa 10 godina iskustva u pčelarstvu i 20 porodica pčela, Hripsik u svojim kasnim pedesetim želi da proširi poslovanje, uključi članove svoje porodice u proizvodnju zdravog meda i ostvari stabilne prihode. Pohađala je sve časove sa mnogo entuzijazma, što je bilo veoma inspirativno, i bila je primer многим drugima.
- Pčelarstvom se bavi u selu Jrapi u regionu Širak.

<https://www.facebook.com/arpi.honey>

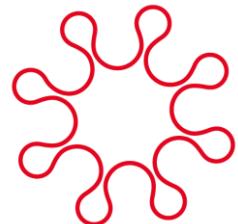

Funded by European Union

NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

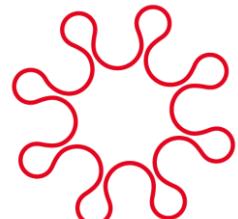

Anna Khachatryan

- Centar za razvoj dece otvoren je u jednom od okruga grada Đumrija uz podršku koju je projekat pružio Ani. U njemu se održavaju različiti časovi i pružaju usluge, kao što su usluge logopeda, terapije za opuštanje, igre-vežbe za razvoj, kao i ples, pesma, pozorišne grupe itd.
- Cilj centra jeste da se obezbedi sveobuhvatan razvoj svakog deteta koje dolazi u centar, da se otkriju kapaciteti deteta i organizuje smisleno slobodno vreme za decu.
- S obzirom na veliku potražnju, centar obezbeđuje radna mesta za mlade stručnjake.

<https://www.facebook.com/kujLEGO-112197554302245>

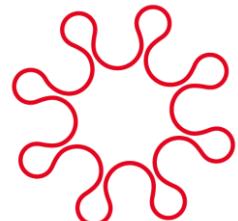

Funded by European Union

NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

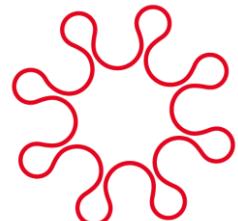

Zina Manukyan

- Proizvodila je pečurke u podrumu sopstvene kuće.
- U početku je planirala da prodaje pečurke od kuće, a potom da saraduje sa različitim prodavnicama i supermarketima u Đumriju.
- Glavni cilj projekta jeste da ima sopstveni biznis i ostvari finansijsku nezavisnost.

 <https://armenia.peopleinneed.net/en/growing-mushrooms-zinas-new-business-plan-7898gp>

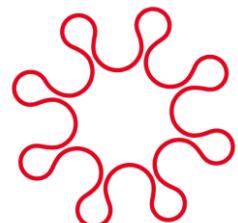

Funded by European Union

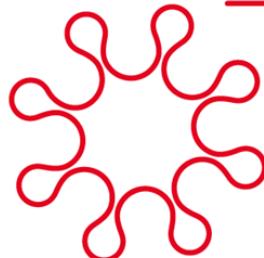
NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

Konferencija za štampu uživo održana je u Medija centru za dijalog da bi se predstavilo 13 startap biznisa

Organizovana je prodajna izložba radi podrške za 13 uspešnih startap biznisa i promovisanja prodaje

Funded by European Union

NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

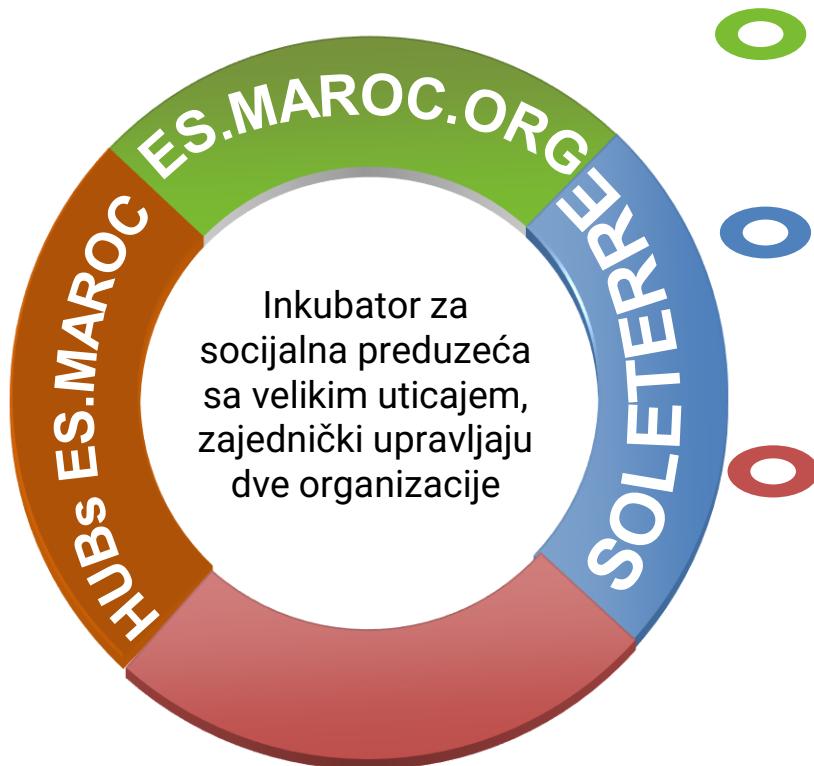

AFEW
International Интернационал

ES.MAROC.ORG
Ismail IFTISSEN

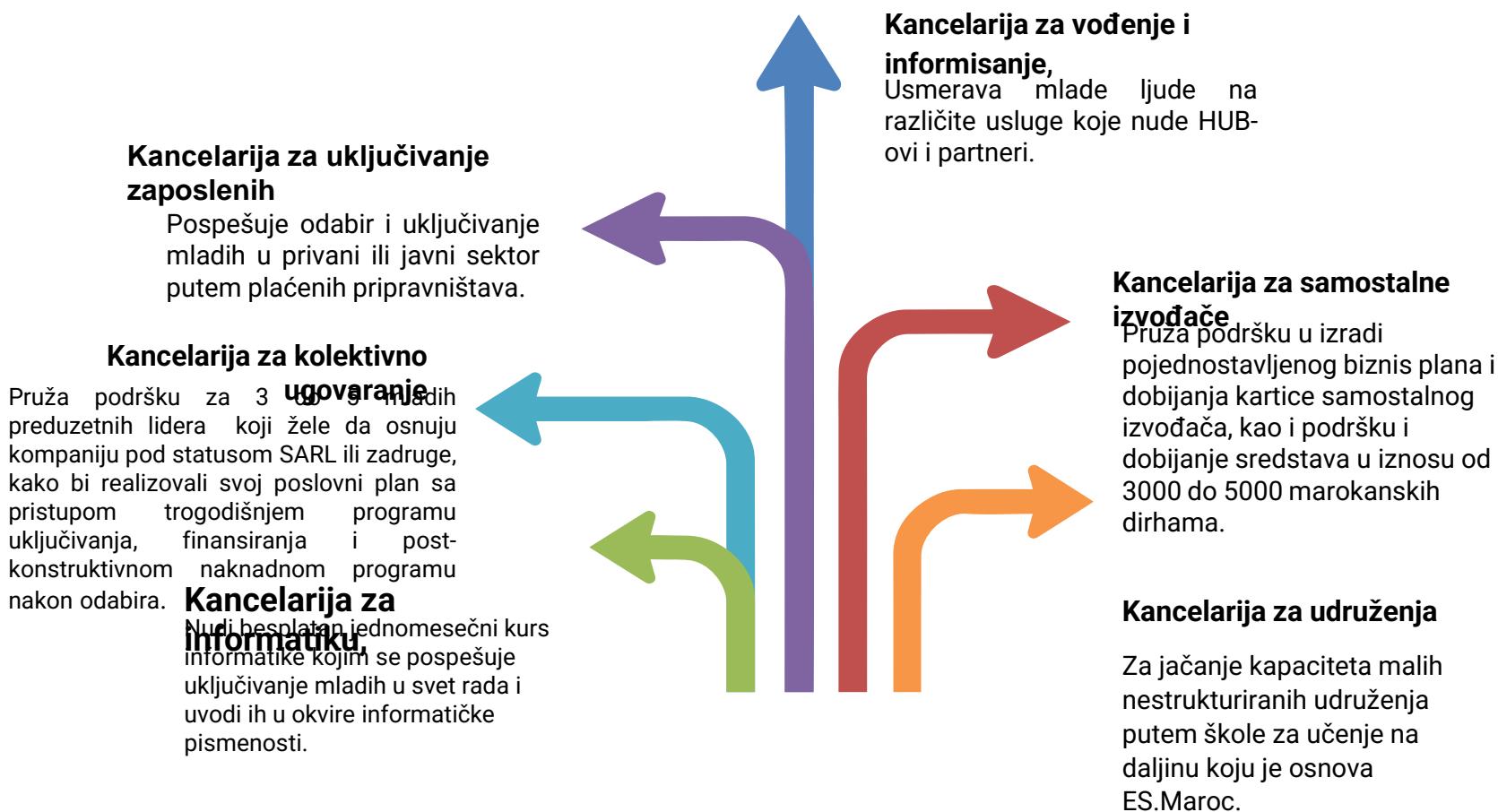
◆ Ukratko o udruženju

Marokansko udruženje socijalnih preduzeća osnovano je 2017. godine kao udruženje prema zakonima Maroka i promoviše socijalne inovacije i socijalno, ekonomsko i profesionalno uključivanje mlađih u zemlji.

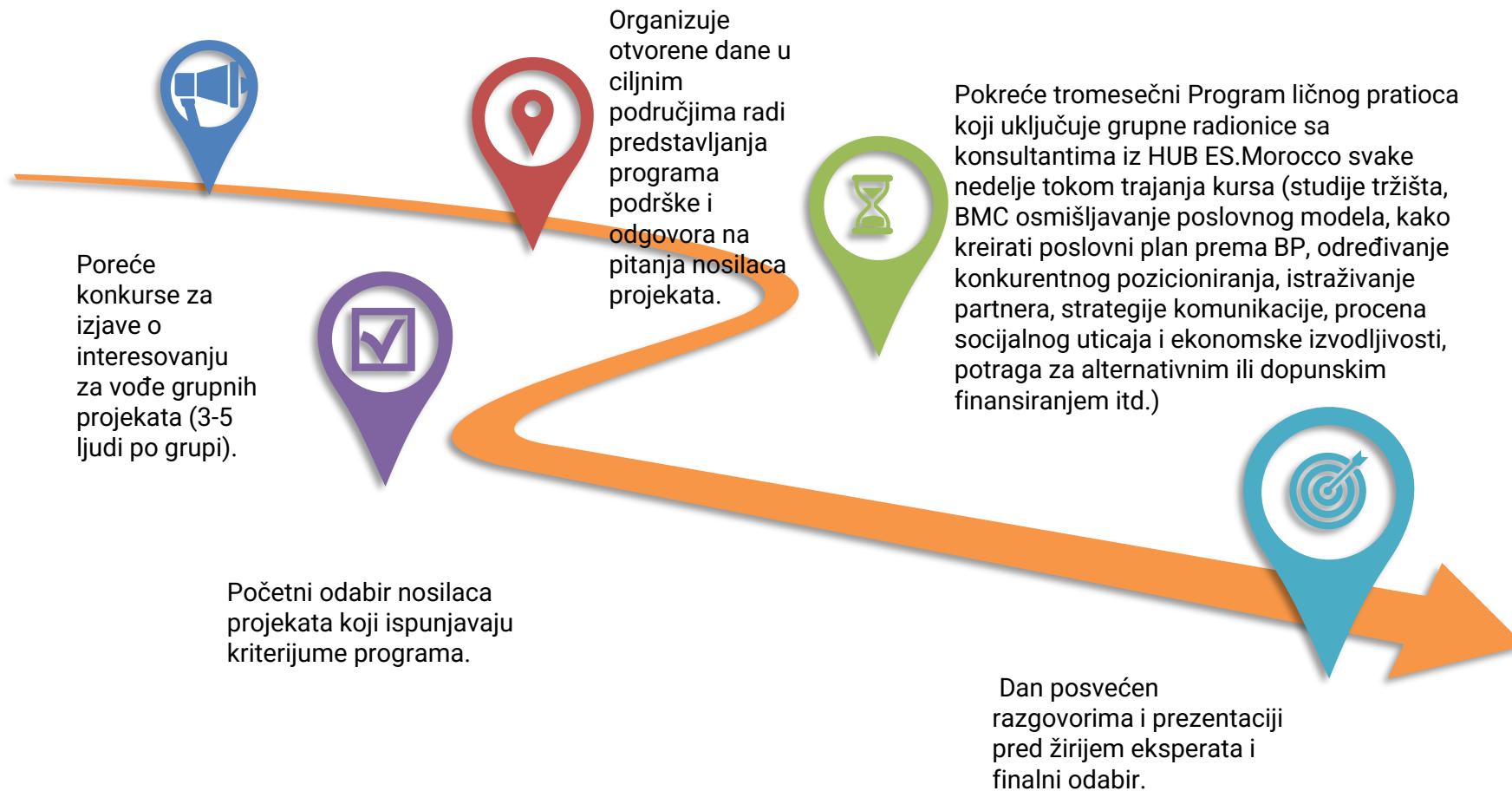
Italijanska NVO koja je u Maroku od 2003. godine kroz program za zdravlje i program profesionalnog uključivanja.

Sa lokacijama u Rabatu i Tangeru, kompanija nudi niz usluga posvećenih socio-profesionalnom uključivanju mlađih i socijalnom preuzetništvu kroz više kancelarija koje su aktivne svakog dana i njima upravljaju brojni stalni konsultanti iz poslovnog i ugovornog sveta.

Kancelarije HUBs ESMaroc

ES.Maroc program je deo šireg sistema podrške za pomoć uspostavljanju poslovanja - SARL ili zadruga.

**Odobravanje
sredstava od
50.000 do 100.000
dirhama za
odabrana
preduzeća.**

Praćenje i propratni period od 3 godine, tokom kojeg konsultanti centra pružaju podršku kompanijama u aspektima u vezi sa upravljanjem, marketingom, pozicioniranjem na tržištu, digitalnim marketingom itd. uz planirane periodične obilaske na terenu.

HUB ES.MAROC nudi mogućnost samostalnim izvođačima i preduzetnicima za komunikaciju i umrežavanje sa drugim partnerima i različitim preduzetnicima putem:

Organizovanja seminara i konferencija
na različite teme koje predstavljaju lokalni i međunarodni kompetentni eksperti.

Razmene iskustava
sa ostalim kompanijama uključenim u L'HUB

Učešća u izložbama
i različitim skupovima koje organizuju partneri iz javnog i privatnog sektora.

Učešće i besplatan pristup platformi "Izložba zapošljavanja i umrežavanja" "E-SALON DE L'EMPLOI" koju organizuje E-SMAROC,ORG sa SOLETERRE svake godine, koja za cilj ima da poveže nacionalne i međunarodne kompanije, startapove, NVO, lica koja traže posao i stvori nove veze i odnose, kao i prilike za partnerstva.

Sve navedeno rezultovalo je nizom programa i projekata na visokom nivou, na kojima **Es.Maroc.Org** trenutno radi u regionu Tanger-Tetual-Al Hoceima, kao i u regionu Rabat-Sale-Kenitra, sa lokalnim i međunarodnim partnerima na arapskom i inostranom nivou, među kojima navodimo:

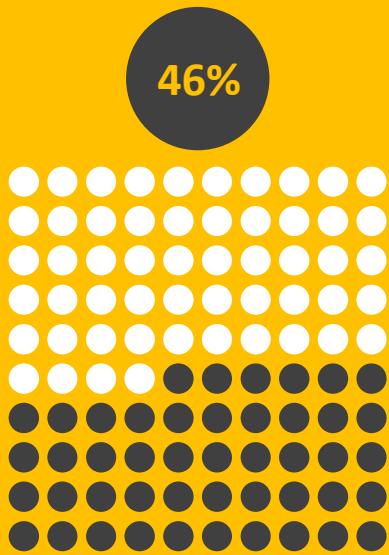

- **Glavni problemi:**

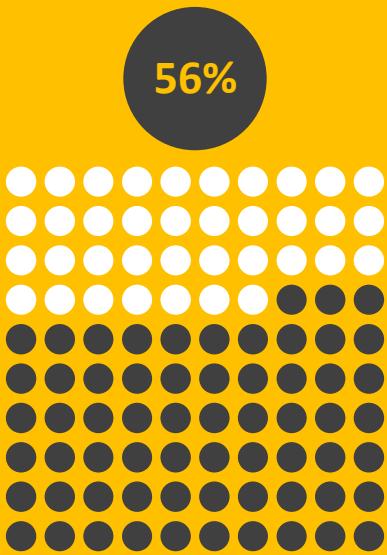
S obzirom na ograničene mogućnosti dostupne za integraciju žena na tržiste rada, predstoji preuzimanje inicijative da se integrišu žene u osetljivim situacijama kako bi se uključile u svet preduzetništva i pospešile svoju profesionalnu integraciju putem unapređenja mogućnosti za ostvarivanje aktivnosti koje proizvode prihode.

Međutim, sistem samostalnih izvođača, ažuriran 2015. godine, postavlja niz problema, kao što su nedostatak svesti i senzitivizacije, nedostatak specijalizovanih institucija, i iz te perspektive ES.MAROC.ORG radi na prevazilaženju nedostataka putem integrisanog sistema za praćenje ove kategorije.

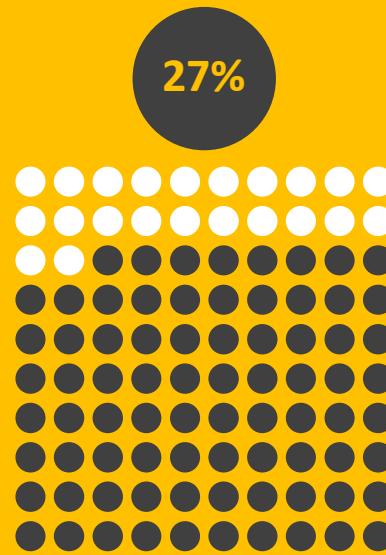
Procenat žena koje koriste usluge udruženja

Žene koje koriste
sesije za podizanje
svesti

Žene koje koriste
Podršku, vođenje i
propratne
aktivnosti

Žene koje imaju
finansijske koristi
od grantova

Pre osnivanja

- Formiranje i svest
- Praćenje i vođenje
- Pospešivanje pravnih postupaka i dobijanje kartice samostalnog izvođača, korist od grantova,
- Radionice za podizanje svesti,

Tokom osnivanja

- Tromesečni program ličnog pratioca koji uključuje radionice sa savetnicima iz HUB ES.Maroc
- Učešće na različitim izložbama i skupovima koje organizuju partneri iz javnog i privatnog sektora.

Nakon osnivanja

Praćenje i propratni period od 3 godine, tokom kojeg konsultanti centra pružaju podršku kompanijama u aspektima u vezi sa upravljanjem, marketingom, pozicioniranjem na tržištu, digitalnim marketingom itd. uz planirane periodične obilaske na terenu.

HVALA!

+212 537 762 872

contact@entreprisesocialemaroc.org

<https://entreprisesocialemaroc.org/>

<https://www.facebook.com/entreprisesociale/>

3. sesija - Informacioni sistemi u oblasti tržišta rada i veština

KAKO SNIMITI PROMENE U SOCIOEKONOMSKOM KONTEKSTU PRILIKOM OSMIŠLJAVANJA APZ?

Izazovi i pristupi u proučavanju trendova na tržištu rada i u veštinama u kontekstu krize i oporavka i odražavanje ishoda istraživanja na mere i usluge za aktivaciju, obuku i prekvalifikaciju.

ANGAŽOVANJE UNDP-A U ANALIZI TRŽIŠTA RADA

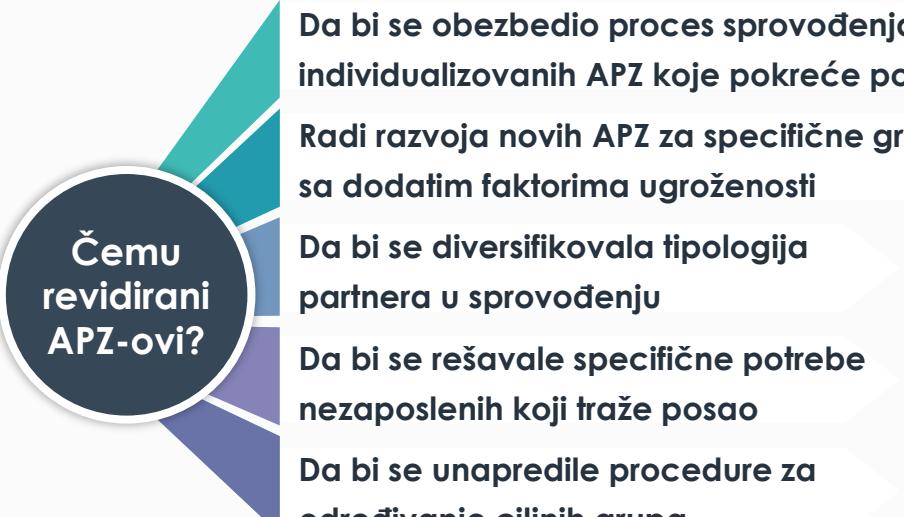
Redovni signali sa tržišta rada objavljaju se i razmenjuju sa ključnim institucijama i donatorskim agencijama, kroz stalno praćenje promenljivog konteksta na tržištu rada u Albaniji zbog socijalnog distanciranja i politike izolacije.

Posledično:

- Ministarstvo, drugi javni organi i donatorska zajednica mogli su da iskoriste ažurne i **koncizne analize ključnih pokazatelja sa tržišta rada**, na koje su se oslanjali prilikom osmišljavanja politika.
- Rad i funkcionisanje IPMG u vezi sa **„Zapošljavanjem i veštinama“ unapređen je** zbog informacija iz analiza tržišta rada na temu uticaja Kovid-19 krize, kao i informacija o praćenju sprovođenja NESS, optimizacije SOO itd.

OSMIŠLJAVANJE Aktivnih programa zapošljavanja

UNDP je na osnovu analize nezaposlenih koji traže posao pomogla **Ministarstvu** da pripremi **5 aktivnih programa zapošljavanja**.

5 unapredjenih APZ

Obuka na radu

Cilj je obuka nezaposlenih bez kvalifikacija na radnom mestu, uz subvenciju tokom 4-mesečnog perioda za sve vrste profesija, na osnovu odobrenog plana obuke, uz nadzor trenera poslodavca.

Samozapošljavanje

Program za pokretanje poslovanja koji obezbeđuje finansijski grant i mentorstvo za nezaposlene sa dokazano izvodljivom i marketabilnom idejom i planom.

Zapošljavanje

Jednogodišnji subvencionisani ugovor o radu, potrebe nezaposlenog se uparaju sa profilom poslodavca. Platnu definiše poslodavac, na osnovu tržišne plate za dati posao.

Prakse

Obezbeđuju brz prelaz na tržište rada novih diplomaca, u istim ili sličnim oblastima učenja diplomca, tokom 6-mesečnog perioda.

Rad u zajednici

Jasan fokus na obuku radne snage i osmišljeno je da se radno iskustvo ponudi u blizini tržišta rada, u skladu sa lokalnim i geografskim prilikama za zapošljavanje, u partnerstvu za zajednicom i NVO/volunteerskim organizacijama.

PRETVARANJE INFORMACIJA u KORISNE INFORMACIJE tokom krize

Niz **statističkih informacija** o **učinku tržišta rada** je analiziran tokom pandemije.

Signalii proizvedeni na osnovu analize podataka pretvoreni su u uvide za donosioce odluka.

Analizirane statističke promenljive

Rod

Starosna grupa

Godine iskustva

Zanimanja

Regioni

Privredni sektori

Aktivan program zapošljavanja

PRETVARANJE INFORMACIJA u KORISNE INFORMACIJE tokom krize

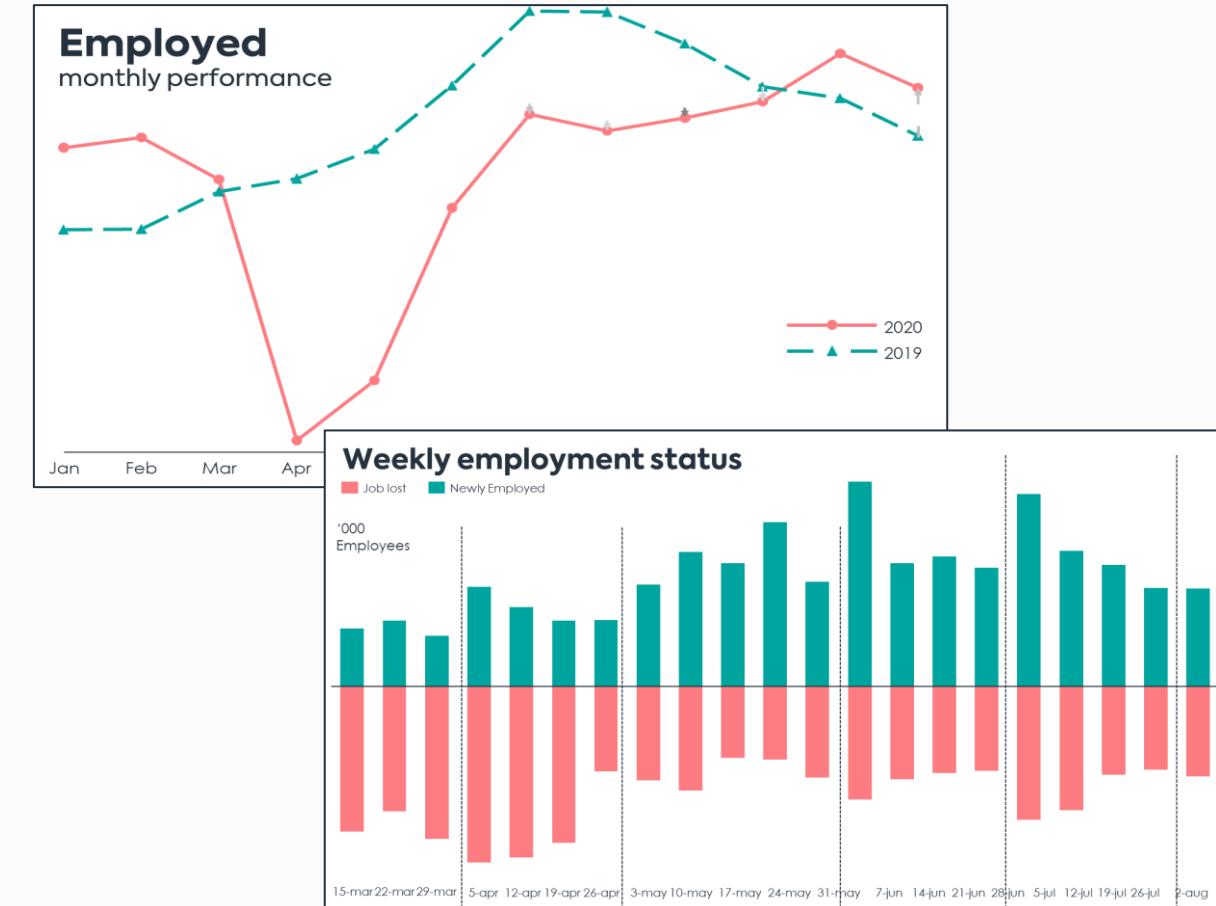
Praćenje po nedeljnom i mesečnom osnovu učinka tržišta rada generalno.

UVIDI sa tržišta rada

- Brzo zapošljavanje lica koja su izgubila posao tokom karantina

Dubinska analiza
Privredni sektori

PRETVARANJE INFORMACIJA u KORISNE INFORMACIJE tokom krize

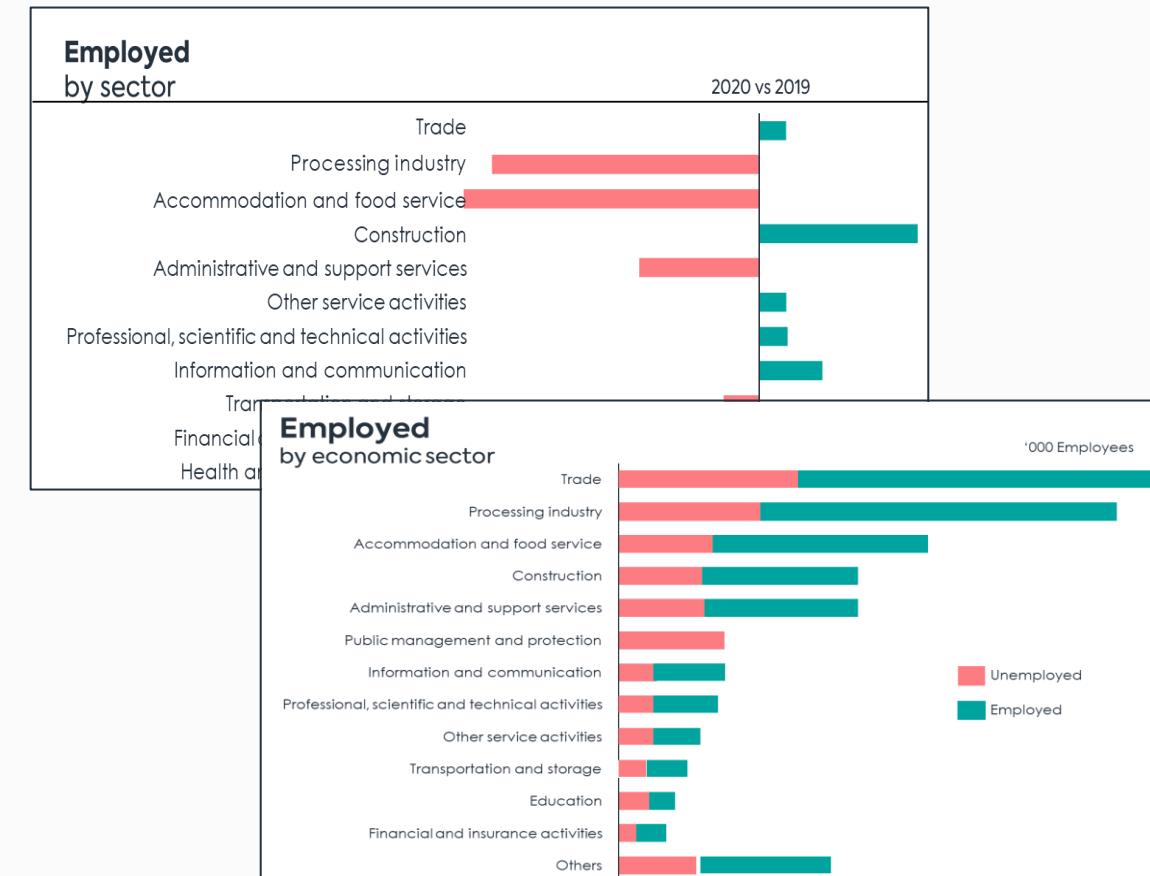
Analiziran učinak u zapošljavanju u svakom privrednom sektoru.

UVIDI sa tržišta rada

- Usluge i Tekstil najpogodeniji privredni sektori.

Dubinska analiza
Starosna grupa

PRETVARANJE INFORMACIJA u KORISNE INFORMACIJE tokom krize

Analiziran učinak pri zapošljavanju pogoden pandemijom i razložen po starosnim grupama.

UVIDI sa tržišta rada

- Mladi najpogodeniji otpuštanjima, ali i sa najvišom stopom zaposlenja zbog turizma
- 55+, naјslabije plaćeni (neformalni radnici), i žene pogodeni u većoj meri.

Dubinska analiza
Zanimanja

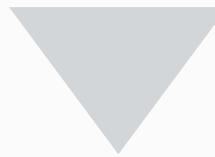
PRETVARANJE INFORMACIJA u KORISNE INFORMACIJE tokom krize

Analiziran učinak u zapošljavanju po zanimanjima.

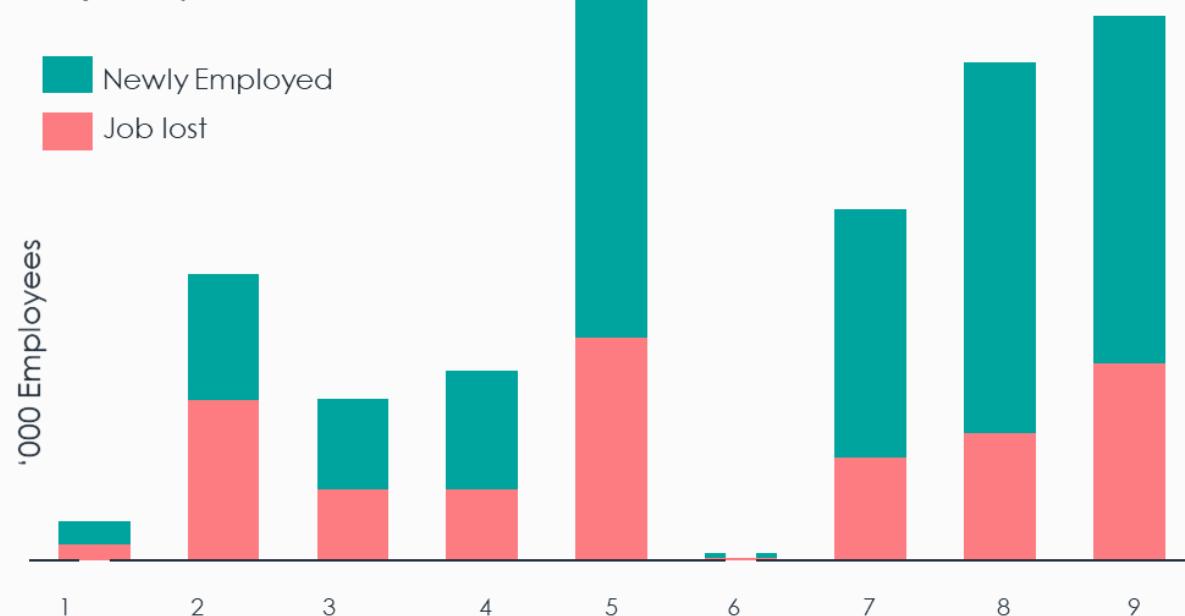
UVIDI sa tržišta rada

- Zaposleni u uslužnim i osnovnim delatnostima u većoj su meri nezaposleni sa najvećim brojem izgubljenih radnih mesta.

Pripremljene
APZ

Employed
by occupation ISCO Level 1

OSMIŠLJAVANJE aktivnih programa zapošljavanja za OPORAVAK

Analize učinka tržišta rada tokom pandemije iskorišćene su da bi se obezbedile ciljane APZ.

Rešenje Saveta ministara br. 608 od 29.07.2020. „O procedurama, kriterijumima i modalitetima sprovođenja aktivnih programa zapošljavanja koji ciljaju novije nezaposlene zbog Kovida-19“.

3

Aktivne mere zapošljavanja

Budžet

\$ 2 miliona

Trajanje programa

4 - 12 meseci

OSMIŠLJAVANJE aktivnih programa zapošljavanja za OPORAVAK

Prednosti APZ?

4-mesečni program

2 meseca subvencija za plate(min. plata)

4 meseca obaveznih doprinosa za socijalno i zdravstvo poslodavcima.

8-mesečni program

4 meseca subvencija za plate(min. plata)

8 meseci obaveznih doprinosa za socijalno i zdravstvo poslodavcima.

12-mesečni program

12 meseci obaveznih doprinosa za socijalno i zdravstvo poslodavcima i zaposlenima. Program cilja one pojedince koji se sami prijave kao neformalni radnici.

Ko može da ima koristi?

Nezaposleni:

- ✓ Koji su postali nezaposleni kao rezultat KOVID-19 krize tokom perioda 10. mart – 31. decembar 2020. godine.

Ko može da se prijavi?

Poslodavci:

- ✓ Koji su zakonski registrovani i nemaju prekršaje odredbi Kodeksa o radu tokom protekle 2 godine pre KOVID-19 krize
- ✓ Koji nude zaposlenje sa punim radnim vremenom

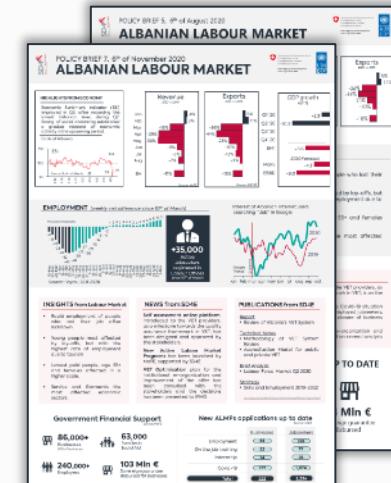
MOĆ ANALIZE PODATAKA I VIZUALIZACIJA

UNDP je često proizvodio izveštaje o podacima u vezi sa učinkom tržišta rada. Analitički izveštaji i niz vizualizacija bili su relevantni za postupak donošenja odluka.

Izveštaji o podacima

Izveštaji o politikama

Tehničke beleške

NAUČENE LEKCIJE

O socioekonomskom kontekstu:

Upotreba podataka u realnom vremenu pruža podršku za bolje usmerene APZ

Podaci o trendovima veština na tržištu rada proizvode korisne informacije za podršku boljem odlučivanju

Generalno:

Osnažite ljudе da rade sa podacima

Obezbedite ljudima tehnologiju i veštine tumačenja podataka da bi mogli delotvorno da rade sa podacima i razumeju ih. Podržite vlasti, lokalne zajednice i partnerе iz civilnog društva da pojačaju kapacitete u oblasti podataka i statistika.

Budite svesni ograničenja podataka

Ocenite jazove, rizike i predrasude u primeni podataka. Aktivno istražujte slepe tačke i potencijalno negativne posledice upotrebe podataka.

ŠTA JE SLEDEĆE...

UNDP razvija digitalno **Praćenje ekonomskog razvoja (EDT)**. EDT će predstavljati internet platformu za podršku vlastima koja će prikupljati i analizirati statističke podatke o nizu pokazatelja, usmeren na **tržište rada**.

EDT će imati mogućnosti **Opservatorije informacija o tržištu rada (LMIO)** radi podrške boljem informisanju o trendovima na tržištu i odlučivanju.

FUNKCIONALNOST

#DA PODACI
#IMAJU SMISLA

Repositorijum
podataka

Napredna
analitika

Vizualizacija
podataka

Podrška za
odlučivanje

Integracija sa
društvenim
medijima

8 načela u vezi sa PODACIMA za UNDP

Osnažiti ljudе da rade sa podacima

Obezbediti ljudima tehnologiju i veštine tumačenja podataka da bi mogli delotvorno da rade sa podacima i razumeju ih. Podržati vlasti, lokalne zajednice i partnerе iz civilnog društva da pojačaju kapacitete u oblasti podataka i statistika.

Neka se podrazumeva da su podaci otvoreni

Neka podaci budu što je šire dostupni. Bez „sedenja“ na podacima.

Odgovorno upravljati podacima

Uprаžnjavati delotvorno upravljanje i rukovođenje podacima da bi se obezbedio dobar kvalitet podataka, bezbednost i odgovornost. U skladu sa relevantnim institucionalnim politikama i propisima.

Planirati ponovnu upotrebu i interoperabilnost

Maksimizovati vrednost podataka time što se mogu koristiti u više domena. Stvarati otvorene standarde i mašinski čitljive formate da bi se unapredila interoperabilnost.

Proširiti granice podataka

Istražiti nove prakse i inovativne tehnologije da bi se povećala dostupnost podataka i proširila pokrivenost nedovoljno zastupljenih grupa kroz sakupljanje i razlaganje podataka.

Biti svestan ograničenja podataka

Oceniti jazove, rizike i predrasude u primeni podataka. Aktivno istraživati slepe tačke i potencijalno negativne posledice upotrebe podataka.

Obezbediti podatke o ličnosti

Ugraditi „privatnost pri projektovanju“ u sve prakse rada sa podacima. Dobiti informisani pristanak i obezbediti da se podaci anonimizuju pre objavlјivanja.

Zadržati najviše etičke standarde

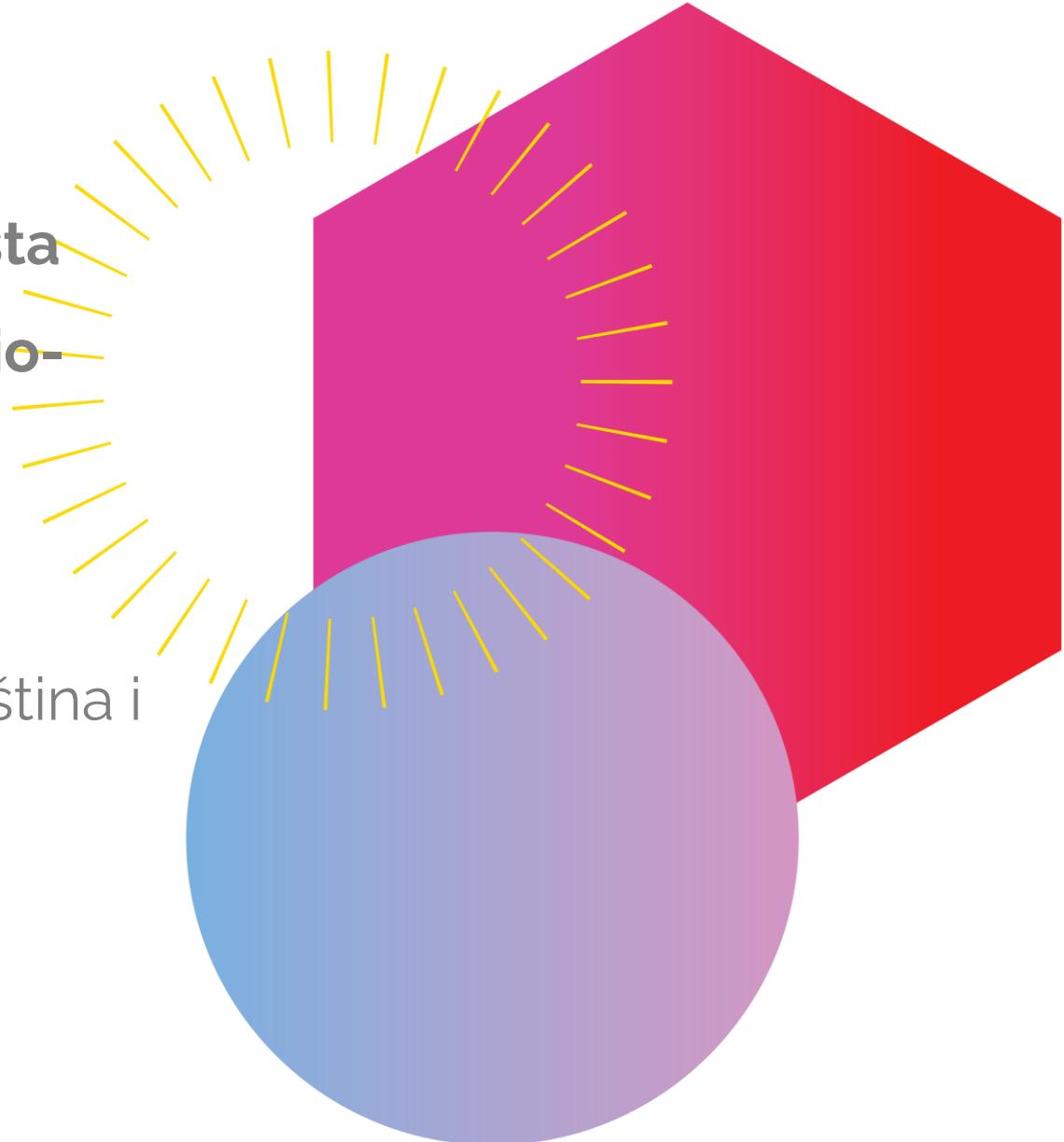
Utemeljiti prakse rada sa podacima u Povelji UN i međunarodnim okvirima za ljudska prava. Obezbediti da procesi i partnerstva u vezi sa podacima služe javnom dobru.

Informacioni sistemi u oblasti tržišta rada i veština u promenljivom socio- ekonomskom kontekstu

Nora Condon

Jedinica za istraživanje u oblasti veština i
tržišta rada (SLMRU)

28. oktobar 2021. godine

Pregled

- Tržište rada Irske u kontekstu
- Izazovi za prikupljanje informacija o tržištu rada u pandemiji
- Razumevanje uticaja na tržište rada
- Identifikacija mogućnosti za zapošljavanje
- Informisanje politika u oblasti veština
- Činioci uspeha

Kontekst

- Pre KOVID-a, Irska je dobro napredovala

- Nivoi zapošljavanja

- Pad nezaposlenosti

Pojava pandemije KOVID-19

- Hiljade ostaju bez posla...
.... i bez prihoda
- Uvođenje **novih** isplata za podršku prihodima od strane Javnih službi za zapošljavanje (JSZ)

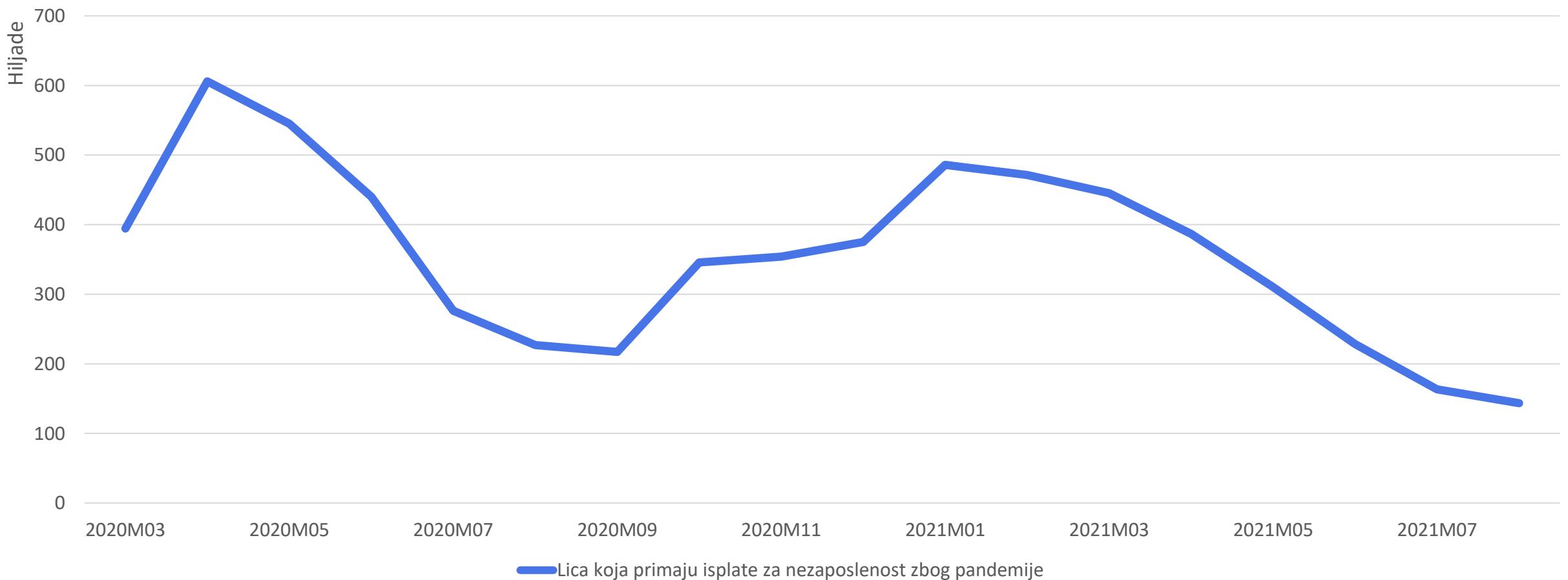

Izazovi za prikupljanje informacija o tržištu rada: brz ritam promena

Izazovi za prikupljanje informacija o tržištu rada: brz ritam promena

Lica koja primaju sredstva za nezaposlenost tokom pandemije, mart 2020. – avg. 2021.

Izazovi za prikupljanje informacija o tržištu rada : problemi sa podacima

Vremensko kašnjenje

Definicije

Promenljive

Razumevanje uticaja

Anketa o radnoj snazi
4. kvartal 2019. godine

Makroekonomski
prognoze

JSZ podrška za prihode

Druga istraživanja
Rizik od automatizacije
Rad na daljinu (OECD)
Bregzit

Identifikacija mogućnosti za zaposlenje

Tumačeno u kontekstu

Oglasi o
upražnjenim
radnim mestima

Anketa o
pozicijama koje je
teško popuniti

Angažman
poslodavaca

Politike vlade (npr.
agenda o
klimatskim
promenama)

Informisanje politika: usklađivanje ponude veština sa potražnjom za veštinama

Identifikovati
ugrožene kohorte

- Mladi
- Zanimanja sa nižim nivoom veština
- Pojedini sektori

Identifikovati
potražnju za
veštinama

- Tražena zanimanja
- Nedostatak veština

Informisanje
subjekata koji
nude obuke

- Specifično za zanimanja
- Horizontalno

Politika u oblasti veština zasnovana na podacima: primer

Veštine za konkurentnost

Ciljana obuka

Horizontalne i digitalne veštine

Veštine u oblastima u kojima je utvrđena potražnja

Vođenje i podrška

Grupa za nadzor

Pružaoci Vlasti Finansijeri

Činioci uspeha za politiku zasnovanu na podacima u vreme pandemije

-
- The diagram consists of three horizontal bars of increasing height, each containing a white circle and connected by thin blue lines. The first bar is pink, the second is purple, and the third is blue. The text inside each bar describes a factor contributing to success.
- Kombinovanje novih i postojećih podataka (uklj. kval. i kvant.)
  - Veza sa poslodavcima i predstavnicima poslodavaca
  - Međuresorna saradnja (Sektor za socijalnu zaštitu, Sektor za preduzeća, trgovinu i zapošljavanje, Savetodavni odbor za tržište rada itd.)

Hvala

nora.condon@solas.ie

SOLAS
learning works

